

Záznam zo stretnutia pracovnej skupiny pre zonáciu Tatranského národného parku, ktoré sa uskutočnilo dňa 23. – 24. septembra 2011 v Lysej Poľane a na záujmových lokalitách TANAPu

Prítomní:

Podľa prezenčnej listiny

Obsah stretnutia

V dňoch 23. – 24. 9. 2011 sa stretli odborníci z pracovnej skupiny pre zonáciu TANAPu priamo v teréne a navštívili nižšie uvedené lokality. Večer prebiehalo zhrnutie poznatkov, ich mapové vyjadrenie a prediskutovanie návrhov, ako by mohla byť zonácia pripravená.

Dňa 23. 9. 2011 o 10:30 hod. bol miestom stretnutia Liptovský Hrádok. Z neho sa pracovná skupina presunula k alúviu riečky Belá. Toto územie je zaradené do zoznamu ÚEV, kde platí 2. stupeň ochrany. Uvažuje sa s jeho zaradením do zóny bezzásahového režimu. Vystáva tu však problém so súhlasom od neštátnych vlastníkov pozemkov, cez ktoré ekosystém riečky prechádza. Podľa odborníkov tento tok predstavuje dynamický a širokospektrálny ekologický koridor prinajmenšom regionálneho významu. Ukazujú sa dva varianty zvýšenia ochrany dôležitých ekosystémov vodných tokov, a to začleniť ich priamo do zonácie (čo znamená potrebu úpravy hraníc TANAPu), alebo vyčleniť ich ako maloplošné chránené územia s príslušným režimom ochrany.

Otvorili sa otázky, ktoré treba riešiť, a to vyjednávanie s neštátnymi vlastníkmi, poľovačky v bezzásahových územiach, skialpinisti a freerideri, zriaďovanie záchytných parkovísk a kempov, únosnosť územia a limity návštevnosti a najmä limity rozširovania centier rekreácie a CR.

Argumenty pre ochranu ekosystémov vodných tokov Belej, Velického a Studeného potoka, časti riečného ekosystému Poprad a Biela sú najmä ich funkcie ekologických koridorov a priestorových katalyzátorov, sprostredkujúcich vitálne toky látok, energií a informácií medzi NP a okolitou krajinou a zabezpečujúcich konektivitu mnohých významných populácií bioty (ich migrácie a rozptyl).

Na lokalite Riečavy sa odborníci vyjadrili, že sú proti akejkoľvek výstavbe, vrátane navrhovaných projektov, ktoré sa už hodnotili v procese EIA a trvajú na začlenení do zóny s bezzásahovým režimom. Argumentom je hlavne nepriaznivá orientácia lokality (prevládajú južné svahy), obmedzená výdatnosť zdrojov vody, výskyt významných druhov živočíchov, rastlín, biotopov (napr. rašeliniská) a migračných trás.

Lokalitu Uhliščatka odborníci tiež navrhujú zaradiť do zóny s bezzásahovým režimom a nechať na samovývoj. Momentálny stav je po ťažbe, miestami kopy haluziny, ktoré však z hľadiska požiarnej prevencie nemusia znamenať významné riziko.

Nivu rieky Poprad od ústia Mengusovskej doliny prinajmenej po Jelšinu navrhujú zaradiť do bezzásahového režimu. Argument odborníkov je, že v tejto lokalite sú zachovalé brehové porasty (súvislé, široké), vodný režim a refúgium pôvodných druhov rýb.

Velický potok preteká mimo obcí, je relatívne čistý, ohrozený je však vplyvom poľnohospodárskej činnosti a preto jeho ekosystém treba zaradiť do bezzásahového režimu.

Studený potok tiež navrhujú zaradiť do zóny bezzásahového režimu až po miesto, kde začína zástavba.

Na rieke Biela výstavba malej vodnej elektrárne pri Slovenskej Vsi narušila vodný režim v pôvodnom koryte. V záujme udržania continuity ekosystému a záchranu jeho funkcií sa odborníci vyjadrili za zaradenie do zóny bezzásahového režimu. Malo by sa tým o. i. zabrániť ďalšej výstavbe rekreačných chát.

Lokalita Ždiar-Strednica a jej okolie je významné o.i. z hľadiska výskytu hlucháňa a vstavačovitých. Spornou je lokalita Rígeľ. O túto sa plánuje stredisko rozšíriť a vybudovať 4-sedačkovú lanovku. Väčšina odborníkov nesúhlasí.

Večerné rokovanie a zhrnutie diskusie prebiehalo v Lysej Poľane. Spolu so začlenením vybraných dolinových systémov do bezzásahovej zóny sa dohodlo aj prepojenie ekosystémov vybratých tokov s bezzásahovými zónami. Chrániť by sa malo spravidla koryto s príbrežnou vegetáciou a nivou až po medziterasový svah najbližšej riečnej terasy (nestanovil sa presný limit v metroch – ochranný pás). Z rokovania vzišla aj naliehavá požiadavka **určiť tzv. stop stav pre rozvojové centrá**, aby sa predišlo ďalším vážnym kolíziám medzi rozvojovými zámermi a prioritami ochrany prírody (vážny negatívny príklad nad Tatranskou Lomnicou). Stretnutie sa skončilo o 21:00 hod.

24. 9. 2011 stretnutie začalo o 8:00 hod. v Lysej Poľane.

Ako prvá sa navštívila Bielovodská dolina, v ktorej boli robené zásahy proti gradujúcim podkôrnikom (r. 1995–1996 a r. 2002). Zväčša išlo o zásahy s ponechaním časti odumretých stromov na mieste bez spracovania (60 %). V súčasnosti je lokalita ponechaná v bezzásahovom režime. Viedla sa diskusia o prístupe k manažmentu polomov a následných gradácií podkôrníkov v jednotlivých zónach NP. Lesníci sa snažia predĺžiť interval postupného odumierania smreka v stromovom poschodí pomocou zásahov a zachovať čo najviac „zeleného“ lesa. Ekológovia zas argumentujú, že v NP treba chrániť lesné ekosystémy **vcelku** – so všetkými sukcesnými štádiami od iniciálnych až po rozpadové (t. j. aj „hnedý“ les), že úmrtnosť stromov po žere podkôrníkov v lesoch s intenzívnymi zásahmi (ruby, lapáky) nie je významne nižšia ako v lesoch bez zásahu a že zásahy zvyšujú prítlačivosť lesných okrajov pre podkôrníky, takže prinajmenšom v zónach prísnej ochrany treba manažment nechať na prírodu. Odborníci poukázali aj na niekdajšie jemnejšie obnovné postupy a na potrebu vrátiť sa k nim v manažovaných zónach. Zdôraznili tiež nutnosť vyčleniť dolinové celky pre bezzásahový režim, aby sa mohol monitorovať a porovnávať vývoj rôznych sukcesných štádií ekosystémov bez zasahovania (kontrolné plochy) s rôznymi druhmi a intenzitami zásahov.

V lokalite Červená dolinka sa lesníci snažia priblížiť k prirodzenej drevinovej skladbe tunajších zmiešaných lesov. Výchovné zásahy vykonávali v čo najmladšom veku a intenzívne, aby do budúcnosti nemuseli robiť prebierky, resp. mohli porasty ponechať na prirodzený vývoj v štruktúre a druhovom zložení, ktoré sa podobá prirodzenému. Vzhľadom na silu sekundárnej sukcesie, kapacitu prirodzenej obnovy lesných ekosystémov i na kritériá kompletnosti dolinových celkov a kompaktnosti bezzásahovej zóny by v tejto lokalite väčšina odborníkov ponechala porasty na prirodzený vývoj.

V lokalite Široká dolina tiež prebieha obnova smerom k prírode blízkeho drevinového zloženia. Mala by však tiež patriť do bezzásahovej zóny. Výnimka na prípadný zásah bude môcť byť udelená len v odôvodnenom prípade a len ak to bude pripúšťať nový zákon o OP.

V Javorovej doline (lokalita Štefan) zostali odumreté stromy po gradácii podkôrníkov z r. 1995 – 1996, no boli použité aj lapače a odkôrnenie. Lesnícky prístup sa orientuje na lesohospodársky chápanú hodnotu lesov, funkcie lesa a kontinuitu doteraz vykonávaných opatrení. Rozhodujúcim faktorom je ekonomika. V tejto lokalite sú ešte mladiny, ktoré z pohľadu lesníkov vyžadujú ďalšie výchovné zásahy, preto by podľa nich nebolo vhodné zaradiť túto

lokalitu do bezzásahovej zóny (tú časť, kde sú zásahy ešte plánované). Tiež tu uplatnili diferencovaný prístup k spracovaniu poškodených stromov – časť ponechali, časť vzali. Vnášajú „kostrové“ dreviny z pôvodného potomstva vypestovaného v škôlkach. Ekológovia však aj tu zdôrazňujú silu sekundárnej sukcesie, dôležitosť prírodného výberu, kapacitu prirodzenej obnovy lesných ekosystémov a kritériá kompletnosti dolinových celkov i kompaktnosti bezzásahovej zóny, ktoré lokalitu radia skôr do bezzásahovej zóny. Upozorňujú aj na reálnu ekonomiku - hospodárnosť a zvládnuteľnosť doterajšieho lesníckeho manažmentu, keďže také náročné opatrenia zjavne nie sú realizovateľné v meradle celého TANAPu ani len v jeho zóne B.

Lokalita PR Pavlova je po vetrovom polome a gradácii lykožrútov. Návrh odborníkov je dostať časť Grapa so zachovalými spoločenstvami do zóny s bezzásahovým režimom.

Rokovanie k navštíveným lokalitám prebehlo v Lysej Poľane. Pripomienky boli k lokalitám:

Žiarska dolina – ochrana kosodreviny v hornej časti.

Jamnická dolina – kedysi so salašom, odborníci navrhujú zaradenie hornej časti do bezzásahovej zóny (sú tam mladé porasty, o ktoré sa nikto nestará).

Predhorie a úpätia Tatier – rezervácie Mokriný, nová lokalita prerokovaná s Kežmarčanmi (nad Mokrinami), Pramenisko, Mraznica, Uhlíšiatka, Úplazíky, Peciská, Juráňová dolina.

Boli spísané a rozdelené úlohy.

Ďalší postup: odborníci navrhnu zónu s bezzásahovým režimom, manažovanú zónu B a tzv. zónu Cr vo forme *shp vrstiev (Šibík, Topercer, Janiga, Wiezik). Tieto budú zaslané na ŠOP SR – Správa TANAPu (T: do 30. 9. 2011), kde ich zapracuje p. Celer do navrhutej odbornej zonácie (T: do 5. 10. 2011). Následne bude tento návrh zaslaný ŠL TANAPu (6. 10. 2011) p. Fleischerovi s možnosťou interného prediskutovania v rámci ŠL TANAPu. Bude zorganizované stretnutie PS pre zonáciu TANAPu a ŠL TANAPu na vyargumentovanie navrhovaných zón (T: 10. – 14. 10. 2011). Pracovná skupina s konečným návrhom zasadne na odbornom seminári (T: 17. 10. 2011).

Ďalšie úlohy:

1. zaslať žiadosť na ÚGKK na poskytnutie parciel a katastrálnych hraníc území v okrese PP, ZA, LM, TV.
2. pripraviť nariadenie vlády SR, ktorým sa vyhlasuje TANAP a jeho zóny.
3. pripraviť zámer zonácie TANAPu.

Zapísala: Hrdá, upravil Topercer